

КИЇВСЬКИЙ ІНСТИТУТ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПСИХОТЕРАПІЇ

КАФЕДРА КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА СОЦІАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Спрямована та непрямована анімалтерапія

Освітній рівень	<u>II (магістерського) рівня вищої освіти / III (освітньо-науковий) рівень</u> (назва рівня вищої освіти)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки / <u>C Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини</u> (шифр і назва галузі знань)
Спеціальність	<u>053 Психологія / C4 Психологія</u> (код й найменування спеціальності)
Освітня програма	Клінічна психологія / Психологія забезпечення ментального здоров'я / Психологія

Розробник: Катерина МІЛЮТІНА, доктор психологічних наук, професор кафедри соціальної психології

Робоча програма затверджена
на засіданні кафедр

клінічної психології та соціальної психології

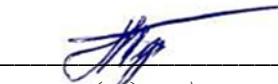
протокол № 10 від 23 червня 2025 року

Завідувач кафедри
клінічної психології

(підпис)

Ірина ЛИСЕНКО
(ім'я та прізвище)

Завідувач кафедри
соціальної психології

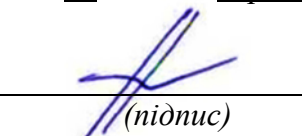

(підпис)

Дар'я ТРОФІМОВА
(ім'я та прізвище)

Розглянуто на засіданні Ради якості вищої освіти

протокол № 5 від 30 червня 2025 року

Голова РЯВО

(підпис)

Наталія ЗАВ'ЯЗКІНА
(ім'я та прізвище)

ВСТУП

Робоча програма освітнього компонента «Спрямована та неспрямована анімалтерапія» розроблена на основі Методичних рекомендацій до розроблення і оформлення робочої програми освітньої компоненти, затвердженої Вченою Радою Київського інституту сучасної психології та психотерапії від 22 лютого 2024 року, протокол №7.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Статус освітнього компонента – вибірковий.

Обсяг освітнього компонента – 3.0 кредити ЄКТС.

Семестровий контроль – залік

Мета та завдання освітнього компонента.

Метою освітнього компонента «Спрямована та неспрямована анімалтерапія» відповідно до вимог ОП та професійної діяльності психологів є надати теоретичну підготовку та сформувати основні вміння щодо реалізації анімалтерапії та сімейного консультування родин, в яких виникають проблеми з домашніми улюбленцями.

Завданнями освітнього компонента є:

- Сформувати системне розуміння теоретичних основ спрямованої та неспрямованої анімалтерапії
- Навчити застосовувати методи організації анімалтерапії осіб в різних умовах;
- Формування навичок самоаналізу, саморегуляції та стресостійкості українського населення шляхом спілкування з домашніми улюбленцями;
- Сформувати розуміння та навчити дотримуватися етичних стандартів у практиці психологічного консультування та організації анімалтерапії.

Результати навчання здобувачів за освітнім компонентом

Після завершення вивчення освітнього компонента здобувачі вищої освіти здатні:

Пояснювати теоретичні засади анімалотерапії, її місце в системі психологічної допомоги та міждисциплінарні зв'язки.

Розрізнити спрямовану та неспрямовану анімалотерапію, їхні цілі, завдання, можливості та обмеження.

Аналізувати психологічні механізми терапевтичного впливу взаємодії людини з тваринами на емоційну, когнітивну та поведінкову сфери.

Інтерпретувати роль безпечного контакту, прихильності та невербальної взаємодії в анімалотерапевтичному процесі.

Застосовувати базові техніки спрямованої й неспрямованої анімалотерапії з урахуванням вікових, індивідуальних і контекстуальних особливостей клієнтів.

Проектувати та обґрунтовувати анімалотерапевтичні заняття відповідно до психологічних запитів і поставлених цілей.

Оцінювати ефективність і психологічний вплив анімалотерапії в індивідуальній та груповій роботі.

Дотримуватися принципів професійної етики, безпеки та гуманного ставлення до тварин у процесі анімалотерапевтичної практики.

Аналізувати кейси застосування анімалотерапії в психологічній, освітній та реабілітаційній роботі.

Аргументувати значення спрямованої та неспрямованої анімалотерапії як ресурсу психологічної підтримки, відновлення та розвитку особистості.

2. ПРОГРАМА ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Структура навчальної дисципліни.

№ п/п	Назва теми	Кількість годин					Сам. робота
		Всього	Ауд.	У тому числі			
				лекції	практичні	контакти	
1	<i>Тема 1.</i> Спрямована та неспрямована анімалтерапія	8	2	2			6
2	<i>Тема 2.</i> Еволюція і генетика собаки	8	2	2			6
3	<i>Тема 3.</i> Соціалізація та дресирування собаки	8	2	2			6
4	<i>Тема 4.</i> Каніс терапія (показання, протипоказання, обмеження)	8	2	2			6
5	<i>Тема 5.</i> Еволюція і генетика kota, фелінотерапія	8	2	2			6
6	<i>Тема 6.</i> Шури, тхори та їхня роль в сімейній системі.	8	2	2			6
7	<i>Тема 7.</i> Іпотерапія та іповенція	8	2	2			6
8	<i>Тема 8.</i> Тварини в сімейній системі, неспрямована анімалтерапія	10	4	2	2		6
9	<i>Тема 9.</i> Відповідальний власник домашнього улюбленця	12	4	2	2		8
10	<i>Тема 10.</i> Психічні розлади у собак та котів	10	2	2			8
	<i>Наукове дослідження</i>	2	2		2		
	ВСЬОГО	90	26	12	6	0	64

Зміст освітнього компонента

Лекція 1. Спрямована та неспрямована анімалтерапія. Спрямована анімалтерапія. Показання та протипоказання для анімалтерапії. Етичні

проблеми експлуатації тварин в анімалтерапії. Підготовка тварин та спеціалістів. Доказовість ефектів від анімалтерапії при різних розладах. Анімалтерапія як складова процесу реабілітації військовослужбовців. Неспрямована анімалтерапія. Худоба. Домашні улюбленці. Члени родини. Міжвидове спілкування в межах сімейної системи.

Лекція 2. Еволюція і генетика собаки. Походження собак як біологічного виду. Сумісна еволюція людини та собаки. Кооперація з собаками як перевага людей над неандертальцями. Породи собак та їх класифікація. Породні групи за анатомічними ознаками. Породні групи за функціональною ознакою. Службові, мисливські, декоративні собаки. Генетичні особливості собак, які зумовлюють особливості їх нервової системи. Генетичні особливості собак, які зумовлюють особливості контакту з людиною та іншими тваринами. Рівні породних характеристик. Собаки парії, метиси, аборигенні породи, робоче розведення, шоу клас. Проблеми вибравки.

Лекція 3. Соціалізація та дресирування собаки. Інстинкти в собак. Використання та перенаправлення інстинктивної поведінки. Сензитивні періоди соціалізації собаки. Формування прив'язаності до людини. Типи прив'язаності в собак. Перевірка на тип прив'язаності. Підходи до підготовки собак. Дресирування “на механіці”. Теорія домінування та її хибність. Нова кінологія. Дресирування на позитивному підкріпленні. Собака - компаньон і концепція “сенса життя собаки”.

Лекція 4. Каніс терапія (показання, протипоказання, обмеження). Сфери використання каніс терапії. Шоу програми. Візити з собаками до лікарень та реабілітаційних центрів. Читання з собаками. Собаки поводитирі. Собаки компаньони хворих на епілепсію, цукровий діабет, дисоціатині та конверсійні розлади. Каніс терапія в роботі з дітьми. Підготовка тварин до каніс терапії. Підготовка спеціалістів. Підготовка користувачів послуг.

Лекція 5. Еволюція і генетика kota, фелінотерапія. Походження котів. Одомашнення kota. Шляхи міграції котів разом з людьми. Коти як міфологічні і казкові створіння. Гіпотези про терапевтичний вплив спілкування з котами. Коти в сучасному світі. Використання фелінотерапії в процесі реабілітації, паліативних відділеннях, пансіонатах для осіб похилого віку. Коти як частина сімейної системи. Роль kota у стабілізації емоційного стану людини.

Лекція 6. Щури, тхори та їхня роль в сімейній системі. Історія сторусків між людьми та гризунами. Щури і пацюки. Декоративні щури. Щур як домашній улюбленець та лабораторна тварина. Поведінкові особливості щурів. Щур як біологічна та соціальна модель людини. Декоративні щури та хом'яки в сімейній системі. Показання та протипоказання для гризунів та тхорів в якості улюбленців. Етичні проблеми утримання диких тварин вдома.

Лекція 7. Іпотерапія та іповенція. Еволюція коня. Дикі коні. Проєкт з відродження тарпанів. Породи сучасних коней. Місце коня в культурі та міфології. Породи коней. Місце коня в сучасній культурі та економіці. Кінь як компаньон. Дресирування коней. Іповенція - терапія спілкуванням з кіньми. Показання та протипоказання для іпотерапії та іповенції. Техніка безпеки при роботі з кіньми. Проблеми підготовки іпотерапевтів.

Лекція 8. Тварини в сімейній системі, неспрямована анімалтерапія. Зміна ставлення до тварин протягом останнього століття. Поява собак і котів компаньонів. Тварина як частина сімейної системи. Ронні дитячі спогади пов'язані з тваринами. Формування емоційної близькості та прив'язаності в системі "людина - тварина". Поведінкові проблеми в людей на тварин.

Лекція 9. Відповідальний власник домашнього улюбленця. Характеристики відповідального власника. Результати наукового дослідження. Проблемне ставлення до тварини. Неадекватна позиція в сімейній системі. Відповідальність за тварину. Своєчасні консультації з ветеринаром. Зоонози. Безвідповідальне розмноження. Нерозуміння психофізіологічних особливостей домашніх улюбленців.

Лекція 10. Психічні розлади у собак та котів. Темпераментальні особливості тварини. Фобічні розлади. Розлади аутистичного спектру в тварин. Епілепсія. Галюцинози. Розлади прив'язаності. Агресія. Зооагресія. Фізіологічні причини порушень поведінки у собак та котів. Потреба в ветеринарі та зоопсихологу.

Література

1. Використання каністерапії в роботі з дітьми з вадами розумового розвитку та аутичними розладами / С. Герасіна, О. Мельничук // Humanitarium. – 2017. – С. 63-74. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gvpdpu_2017_39_1_10.

2. Кардінал І. М. Каністерапевтичні прийоми в подоланні гострого стресового стану, запобігання пролонгації травматичного досвіду роботи з дітьми, яких евакуювали з окупованих 189 населених пунктів. Актуальні питання психологічного забезпечення службової діяльності структурних підрозділів МВС України в умовах воєнного стану : програма ІV міжвід. наук.практ. кругл. столу (м. Київ, 15 квітн. 2022 року). Київ : НАВС, ННІЗДН. 2022. 14 с. (дата звернення 15.04.2022).

3. Комар І. Соціально-педагогічні аспекти каністерапії / І. Комар, Л. Гальма // Молодь і ринок. – 2012. – № 4. – С. 96-99. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2012_4_23. Мілютіна К.Л. Критерії успішності взаємодії власників тварин та їх домашніх улюбленців// Проблеми емпіричних досліджень у психології. Ніжин: 2014, вип.11. стр. 227-234

4. Мілютіна К.Л. Методи діагностики стосунків між власниками та їх домашніми улюбленцями// Науковий вісник Херсонського державного університету,- Херсон 2014 вип.. 2 т.2. стр. 46-51.

5. Мілютіна К.Л. Типологія нормативних та девіантних стосунків між власниками та їх домашніми улюбленцями// Науковий вісник Херсонського державного університету, Херсон: 2015 вип.. 2 т.1. стр. 52-57

6. Мілютіна К.Л. Чинники успішності взаємодії власників тварин та їх домашніх улюбленців// Проблеми сучасної психології, №1 (5) – 2014, Запоріжжя, стр.84-89

7. Моральна підтримка під час війни. Собаки-психологи працюють на київському вокзалі. Фоторепортаж. Суспільне. Новини. 16 березня 2022 р. URL : <https://suspilne.media/217918moralna-pidtrimka-pid-cas-vijni-sobaki-psihologi-pracuut-na-kiivskomu-vokzali-fotoreportaz/>

Теми практичних (семінарських) занять освітнього компонента

№ з/п	Назва теми	Кількість годин практичних
1	«Тварини в сімейній системі».	
	1. Намалюйте та проаналізуйте «Сімейний атом» родини, в якій є домашні улюбленці. 2. Проаналізуйте свій дитячий спогад, пов'язаний з тваринами. 3. Повторіть усю отриману інформацію та попросіть клієнта подумати про те, яка ідея, правило життя, з'явилася внаслідок дитячого досвіду. 4. Як ця ідея пов'язана із проблемою, яка турбує клієнта? 5. Як змінюється ця історія зараз, якщо на цю подію дивиться доросла людина з висоти свого життєвого досвіду та знань? 6. Чи потребує дитина з цього спогаду допомоги підтримці? Якщо так, то в якій?	2
2	" Відповідальний власник "	
	Опитайте власників хатніх улюбленців за вказаними методиками (методики додаються). Проаналізуйте отримані результати.	2
3	Наукове дослідження	
	Завдання: проведіть наукове дослідження впливу спілкування з тваринами (в умовах родини або лікувального закладу) на психоемоційний стан людини. Умови: -кількість респондентів не менше 30 осіб; -побудова дослідження – вимірювання показників за 2	2

	методиками; -застосування відповідної технології (детальний опис як same); -повторне вимірювання, підрахунок розбіжностей за статистичними критеріями;	
Разом		6

Самостійна робота освітнього компонента

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	1. Назвіть види анімалтерапії (інтервенції за участю тварин) та поясніть різницю між ними. 2. Що таке каністерапія? 3. Як на людей впливає каністерапія? 4. Які особи не можуть брати участі в каністерапії, які є підстави для цього? 5. Які риси повинен мати собака, що бере участь в терапії? 6. Оцініть свого (або знайомого) собаку на придатність до каністерапії. 7. Яка кваліфікація та освіта повинна бути в каністерапевта? 8. Чим відрізняється іпотерапія та іповенція? 9. Яке місце займає кіт або собака у вашій сімейній системі? 10. Розробіть план заняття дитиною з РАС із застосуванням анімалтерапії. 11. Розробіть план заняття дитиною з РДУГ із застосуванням анімалтерапії. 12. Розробіть план заняття з військовим із застосуванням анімалтерапії. 13. Розробіть план заняття з особою з ампутацією кінцівки із застосуванням анімалтерапії.	
Разом		64

3. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби та обладнання: екранні (електронні презентації, віртуальні зали для відпрацювання практичних навичок), комп'ютерні (комп'ютери, планшети, освітні платформи, електронні бібліотеки).

Програмне забезпечення: системне ПЗ (операційні системи, драйвери, програми статистичної обробки даних SPSS, Jamovi), освітні платформи (LMS) для дистанційного навчання, керування курсами (Moodle, Zoom, Google тощо).

4. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Курс буде викладений у формі лекцій (12 год.) та практичних занять (6 год.), організації самостійної роботи студентів (64 год.).

Під час викладання дисципліни використовуються наступні методи навчання: вербальні (лекція, пояснення, бесіда, дискусія), наочні (ілюстрація, демонстрація, приклад), практичні (аналіз кейсів, виконання практичних завдань, індивідуально-практичних робіт, тестів), а також інтерактивні техніки та методики.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА РЕЙТИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання освітнього компонентає:

Методи поточного контролю: Проводиться з метою оцінювання результатів навчання протягом семестру і включає систематичний моніторинг навчальних досягнень здобувачів. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять у формі виконання практичних завдань, розв'язання кейсів, проходження тестів та активної участі в обговореннях, в обсязі навчального матеріалу, визначеному для кожного заняття.

- *практичні завдання* (у письмовій роботі здобувачеві необхідно показати і теоретичні знання, і вміння застосовувати їх для розв'язування конкретних задач, психологічних проблем);
- *наукове дослідження* (метою завдання є формування цілісного уявлення про структуру групи, її основні елементи та закономірності функціонування; підготовка до обговорення сприяє розвитку аналітичного мислення, умінню застосовувати теоретичні знання для аналізу групових процесів і взаємодії).

Методи підсумкового контролю: Проводиться з метою оцінювання результатів навчання наприкінці семестру, відповідно до навчального плану у вигляді семестрового заліку, в терміни, встановлені графіком навчального процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному робочою програмою дисципліни.

- *самостійна робота* (оцінюється під час поточного контролю теми),
- *виконання умов академічної дисципліни* (оцінюється під час поточного контролю теми),
- *заліковий тест* (оцінюється під час заліку).

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю:

Практичне завдання 1. Максимальна оцінка за виконання практичного завдання становить 10 балів. Завдання включає п'ять обов'язкових пунктів, кожен з яких оцінюється за такими критеріями:

Критерій	Опис	Бали
Коректність виконання «Сімейного атома»	Намальований «Сімейний атом» відображає членів родини та домашніх улюбленців; показані взаємозв'язки, ролі та емоційні позиції	0–2
Аналіз дитячого спогаду	Відображено психологічну мету, надано повний наратив події, враховані бажання, емоції та контроль різних учасників (людей і тварин)	0–3
Інтерпретація та узагальнення	Виявлено ідею чи правило життя, сформульовано зв'язок дитячого досвіду з актуальною проблемою клієнта	0–2
Рефлексія та розвиток сприйняття	Продемонстровано, як історія змінюється при погляді дорослої людини; зазначено потребу у підтримці або допомозі, якщо необхідно	0–2
Аргументованість і логіка викладу	Структуроване, логічне викладення результатів, чітке та зрозуміле оформлення	0–1
Разом		10

Практичне завдання 2. Максимальна оцінка за виконання практичного завдання становить 10 балів. Завдання включає п'ять обов'язкових пунктів, кожен з яких оцінюється за такими критеріями:

Критерій	Що потрібно зробити	Бали
Проведення опитування	Дотриматися методики: опитані власники, всі питання задані правильно	0–2
Обробка даних	Використати ключ до запитань, визначити тип ставлення (негативне, байдуже, використання, престиж, дружнє, інфантилізація, «злиття»)	0–3
Аналіз та інтерпретація	Виявити закономірності, зробити висновки про ставлення та рівень відповідальності власників	0–3
Логічність та оформлення	Звіт або презентація структуровані, зрозумілі, з аргументованими висновками	0–1
Термінологія та науковий стиль	Використані коректні психологічні та поведінкові терміни	0–1
Разом		10

Наукове дослідження. Максимальна оцінка – 40 балів.

Критерії оцінювання:

Критерій	Що потрібно зробити	Максимальні бали
1. Мета та завдання	Чітко сформульована мета дослідження; конкретні завдання, що відповідають меті	5
2. Методика дослідження	Обрано 2 методики для вимірювання психоемоційного стану; пояснено, чому вони обрані	5

3. Вибірка та організація	Кількість респондентів ≥ 30 ; дотримано етичні принципи; описано як збирали дані	5
4. Проведення експерименту / збору даних	Детальний опис технології: етапи, умови, інструкції; забезпечено повторюваність	5
5. Повторне вимірювання та контроль	Виконано повторні вимірювання; описано, як враховувалися розбіжності; використано статистику	5
6. Обробка та аналіз даних	Дані систематизовані; проведено статистичний аналіз; є таблиці та графіки	5
7. Інтерпретація результатів	Висновки відповідають меті; вказано вплив спілкування з тваринами на психоемоційний стан	5
8. Науковий стиль та оформлення	Структура роботи: вступ, методи, результати, обговорення, висновки; логічний виклад, термінологія, посилання	5
Разом		40

Форма підсумкового семестрового контролю:

Контрольний тест. Тест включає 10 питань, які орієнтовані на глибоке засвоєння матеріалу, що вивчається. Час виконання тестового завдання – 30 хв. Максимальна сума балів – 40 (**4 бали:** за кожну правильну відповідь).

Оцінювання окремих видів навчальної роботи

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Кількість балів	Максимальна кількість балів (сумарна)
Поточне оцінювання		
Практичні завдання	10	20
Наукове дослідження	40	40
Контрольний тест	40	40
		100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Для оцінювання результатів навчання застосовується 100-бальна шкала оцінювання.

Сума балів	Оцінка ECTS	Національна оцінка	
		Екзамен	Залік
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)	
74-81	C	Добре (в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок)	
64-73	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)	
60-63	E	Задовільно (задовольняє мінімальні критерії)	
35-59	FX	Незадовільно (із можливістю повторного складання)	не зараховано
1-34	F	Незадовільно (із обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	

6. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Спрямована анімалтерапія.
2. Показання та протипоказання для анімал терапії.
3. Етичні проблеми експлуатації тварин в анімал терапії.
4. Підготовка тварин та спеціалістів.
5. Доказовість ефектів від анімал терапії при різних розладах.
6. Анімалтерапія як складова процесу реабілітації військовослужбовців.
7. Неспрямована анімалтерапія.
8. Міжвидове спілкування в межах сімейної системи.
9. Еволюція і генетика собаки.
10. Походження собак як біологічного виду.
11. Сумісна еволюція людини та собаки.
12. Кооперація з собаками як перевага
13. людей над неандертальцями.
14. Породи собак та їх класифікація.
15. Породні групи за анатомічними ознаками.
16. Породні групи за функціональною ознакою.
17. Соціалізація та дресирування собаки.
18. Інстинкти в собак.
19. Використання та перенаправлення інстинктивної поведінки.
20. Сензитивні періоди соціалізації собаки.
21. Формування прив'язаності до людини.
22. Типи прив'язаності в собак.
23. Перевірка на тип прив'язаності.

7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

Навчальні посібники:

1. Vlasova O., Milyutina K., Lunov V., Pets in human life. Accent Graphics Communications:2018:- 182p.

Методичні роботи:

2. Використання каністерапії в роботі з дітьми з вадами розумового розвитку та аутичними розладами / С. Герасіна, О. Мельничук // Humanitarium. – 2017. – С. 63-74. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gvpdpu_2017_39_1_10.
3. Кардінал І. М. Каністерапевтичні прийоми в подоланні гострого стресового стану, запобігання пролонгацій травматичного досвіду роботи з дітьми, яких евакуювали з окупованих 189 населених пунктів. Актуальні питання психологічного забезпечення службової діяльності структурних підрозділів МВС України в умовах воєнного стану : програма ІV міжвід. наук.практ. кругл. столу (м. Київ, 15 квітн. 2022 року). Київ : НАВС, ННІЗДН. 2022. 14 с. (дата звернення 15.04.2022).

4. Комар І. Соціально-педагогічні аспекти каністерапії / І. Комар, Л. Гальма // Молодь і ринок. – 2012. – № 4. – С. 96-99. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2012_4_23.
5. Мілютіна К.Л. Критерії успішності взаємодії власників тварин та їх домашніх улюбленців// Проблеми емпіричних досліджень у психології. Ніжин: 2014, вип.11. стр. 227-234
6. Мілютіна К.Л. Методи діагностики стосунків між власниками та їх домашніми улюбленцями// Науковий вісник Херсонського державного університету,- Херсон 2014 вип.. 2 т.2. стр. 46-51.
7. Мілютіна К.Л. Типологія нормативних та девіантних стосунків між власниками та їх домашніми улюбленцями// Науковий вісник Херсонського державного університету, Херсон: 2015 вип.. 2 т.1. стр. 52-57
8. Мілютіна К.Л. Чинники успішності взаємодії власників тварин та їх домашніх улюбленців// Проблеми сучасної психології, №1 (5) – 2014, Запоріжжя, стр.84-89
9. Milyutina K., Andrey Trofmov, Zelenin Vsevolod, Andrushchenko Tetiana, Karamushka Liudmyla. The Role of Pets in Preserving the Emotional and Spiritual Wellbeing of Ukrainian Residents During Russian Hostilities. Journal of Religion and Health. Accepted: 6 September 2022.
10. Моральна підтримка під час війни. Собаки-психологи працюють на київському вокзалі. Фоторепортаж. Суспільне. Новини. 16 березня 2022 р. URL : <https://suspilne.media/217918moralna-pidtrimka-pid-cas-vijni-sobaki-psiologi-pracuut-na-kiiivskomu-vokzali-fotoreportaz/>
11. Погорілець О. В. Каністерапія як одна з можливостей використання службових собак після встановлення їх неспроможності нести службу. Шлях успіху і перспективи розвитку (до 26 річниці заснування Харківського національного університету внутрішніх справ) : мат-ли міжнар. наук.-практ. конференції (м. Харків, 20 лист. 2020 року). Харків : ХНУВС. 2020. С. 408-411.
12. Animal Assisted Brief Therapy. A solution-Focused Approach.-The Haworth Press, 2007. - 244p.
13. Banks Marian R., Banks William A. The effects of animal-assisted therapy on loneliness in an elderly population in long-term care facilities//Journals of Gerontology: Series A: Biological Sciences and Medical Sciences, Vol 57A(7), Jul 2002. pp. M428-M432.

Інформаційні ресурси:

14. Кризова психологія [Електронний ресурс] – Режим доступу:
<https://mpclinic.com.ua/services-ua/psykholohiia/kryzova-psykholohiia/>

15. <https://npa-ua.org/>

16. <https://upa.org.ua/>

17. <https://www.efpa.eu/>

18. <https://www.apa.org/pubs/databases/psycinfo>
19. [https://iaapsy.org /](https://iaapsy.org/)
20. <https://viam.com.ua/clean-language-and-epistemological-metaphor/>